

In het brandpunt

Marianne Van Kerkhoven sprak met regisseur

Johan Simons

over de locatieprojecten van Hollandia en de zoektocht naar
een theater dat in de samenleving gaat staan.

‘Ik wou dat ik alle theaterwetten in één klap kon vergeten.’

Eén van de eerste voorstellingen waarmee het theaterseizoen 1996-1997 in Vlaanderen opende, was *Varkensstal* van Pier Paolo Pasolini in regie van Johan Simons, een productie van Theatergroep Hollandia in coproductie met deSingel. Zoals meestal bij Hollandia betrof het hier een locatieproject. De voor *Varkensstal* gekozen ‘site’ was een ruimte onder een viaduct op één van de drukste kruispunten van de Antwerpse binnenstad. Het werd een harde onderneming, die echter niet zonder publieksrespons bleef. Voor Johan Simons was deze productie tevens aanleiding tot een reeks reflecties waarvan hij heel sterk de behoefte voelde die mee te delen aan een (lezers)publiek. Etcetera praatte met hem o.a. over *Varkensstal*, over produceren en ‘opnieuw beginnen’... In deze tekst leest u fragmenten uit dit gesprek.

Varkensstal

In het theater als kast heb ik eigenlijk nooit mijn ei kwijt gekund. Ik ben er nooit mee bezig geweest of ik daarin nu een goed regisseur was of niet. Toch heb ik soms het gevoel dat ik die andere manier van produceren – het spelen op locatie – te weinig doordruk. In dat op locatie spelen is veel meer mogelijk; je moet daarin durven doorgaan. Die Pasolini in Antwerpen was op de première een volstrekte mislukking: de voorstelling werd door publiek en pers zelfs vrij vijandig ontvangen. Dan huil je ’s nachts twee uur van ellende om al het werk dat daarin steekt, maar uiteindelijk heeft het publiek daar niets mee te maken. Na een paar voorstellingen is er daar in Antwerpen echter iets ontstaan, een primitieve stap in een andere richting van produceren en theatermaken. Dat was dan toch het resultaat van die

waaninnige investering van de acteurs: mensen laten repeteren in dat geluid en in die stank! Het is zo’n aanslag op alles wat met theater te maken heeft, maar de acteurs – ook mensen als Frieda Pittoors en Jos Verbist b.v. – hebben zich toch daar doorheen geworsteld.

Volgens deSingel is *Varkensstal* hun bestlopende productie sinds jaren geworden. De ‘zaal’ zat steeds vol, vijfentwintig keer, een heel jong publiek. Eerst dacht ik dat het scholen waren, maar deSingel had geen scholen benaderd. De laatste week hebben wij dan een enquête georganiseerd: ik wou weten waar die jonge mensen vandaan kwamen, waar ze op afkwamen. Het bleek dat ze vooral gemotiveerd werden door de locatie, door de manier waarop dat theater in de stad stond; dus niet zozeer de naambekendheid van deSingel of van Hollandia of van Pasolini had hen aangetrokken. Dat heeft mij aan het denken gezet. Ik zou willen doorgeven dat er meer mogelijk is met theater dan het spelen in een lijst of op een vlakke vloer. De manier waarop toneel geproduceerd wordt staat naar mijn idee nog maar aan het begin. In juni 1997 willen we daarin een stap verder zetten. Dan gaan we zelf een locatie bouwen, een gebouw waar de buitenkant al aangeeft wat er zich aan de binnenkant gaat afspelen. Waarschijnlijk zullen we daarin *Am Ziel* van Thomas Bernhard creëren. En in

januari 1998 gaan we een groot industrieë project opzetten in een cargohal van de KLM op Schiphol, terwijl het werk daar gewoon doorgaat.

De kern van de manier van produceren is voor mij de locatie, al denk ik soms af en toe: alweer een oude fabriek, of: alweer een lege schuur. Het is alleen door het jarenlang te werken op locaties dat je het verschil gaat zien tussen spelen in een theater en spelen daarbuiten, dat je ervan overtuigd raakt dat je niet meer in een theater wil; alhoewel ik dat nu toch weer doe bij het Zuidelijk Toneel (*De Trojaanse Vrouwen*). Dat is misschien wel inconsequent, maar ik wilde gewoon weer weten hoe het is, of ik nog gelijk heb.

Dat jonge publiek in Antwerpen was heel aandachtig. Ik had meer het gevoel dat ze applaudisseerden om het feit dat het gebeurde dan omdat ze nu zo’n fenomenale prestatie hadden meegemaakt. Het ging, denk ik, niet zozeer om een zich herkennen in de inhoud van het stuk dan wel om de manier waarop wij de middelen hebben gebruikt. De thematiek sprak hen misschien wel aan, maar toch: zo’n filosoof, zo’n Spinoza die daar plots opduikt...

Eerst was er voor mij de keuze van het stuk, pas daarna kwam de locatie. Ik was zeer geroerd door wat Pasolini zegt. Dat heeft ook te maken met waar hij vandaan komt. Hij kan b.v. zo ongelooflijk mooi over mensen in een dorp spreken: die zoektocht om met zijn poëzie aansluiting te vinden bij een andere laag van de bevolking. In zijn biografie wordt b.v. verteld hoe hij in Stockholm tijdens een openbaar gesprek met een hemels geduld antwoord gaf op de meest stomme vragen. Hij had een enorme liefde voor mensen. Dat voel ik in al zijn poëzie. Misschien was de boodschap die